

THE SOCIO-ECONOMIC AND POLITICAL SITUATION EMPHASIZED IN THE WORKS OF MUKIMI

Hamroyeva Sevinchbonu Hamroyevna

E-mail: hamroyevasevinch1@gmail.com

Tashkent State university of Economics

Finance and Accounting faculty 3rd year student

Abstract: This in the articles " Moskovchi boy ta'rifi ", " Hajvi Viktor Boy", "Voqeayi Viktor" works accent given socio-economic and political condition about thoughts given and of the writer work through wants to deliver has been concepts bright reported.

Poet Uzbek literature in history socio-political of the character from the founders one to be to the field came out His series comics that's it direction mature samples towards to put can " Tanobchilar ", such as " Moskovchi Boy". in his comics colony system for special was vital topics - in society social inequality , stratification , dominant injustice such as very serious issues analysis it was done Important of his character political direction and ideological from maturity testimony will give . In this respect Ashurboy Pilgrim's heavy crime about from the comic of the poet serious political generalizing conclusion described:

MOSKOVCHI BOY TA'RIFIDA

Hikoyat qilay, turfa davron ekan,
Xaloyiq hama mahv-u hayron ekan.
Chiqib yangi maskovchidin boylar,
Sinar o'tmayin ba'zisi oylar.
Xususanki eshoni Hodixo'jam,
Yo'q og'zida qarzini vahmida nam.
Kerak bersa Maskovga bir lak, qani,
Bitib va'dai pul, (o'zi mo'ltani).
Der ermishki, o'rusga nisfin beray,
Kelar yilga yarmiga muhlat so'ray.
Qachon bo'lmagan gap qabul aylasin,

Muqarrar degaykim, pechat boylasin.

Muning ustiga qarzidur Andijon

Kim, o‘z xalqidin — barchadin bu yomon.

Bu ham qirq ming so‘m emish, dedi qarz,

0 ‘tub va‘dasi bersalar vaqti farz.

Netarmiz, debon qistamas el pulin,

— Berurmen, — desa, — so‘miga o‘n tiyin

This in the work main events so begin: Suffering - oppression to the climax came out one at the time Hodikhoja named from the rich one from the population tax to the Russian government collect to give with is engaged.

Chunonchi xo‘jam, Poshshoxo‘jani

Chu Maskov yuborgan bilan mol qani?

Fabrikantlar va‘daga molini

Berishmay, dedi, yig‘lab ahvolini.

Borib mol uchun, mol ololmay kelish

Yomon, ahli tujjorga mushkul ish.

Olib sulsini aqchasin xo‘jayin,

Berib mol kontorga qildi tayin.

Olay desa, kontorda yo‘q bir baqar,

Desa olmayin, ul zakolat kuyar.

Bu savdo bilan boshida kechqurun,

Borur ko‘he yo orqadin, yo burun.

Qochib ketdi machchoyilar aksari,

Borib shulki yurtiga ta‘kidlari:

— «Saroyeki, o‘ boshadash, zinhor,

Daronjo marav memuri, ey tabor»1.

Saroy egasi kambag‘al Bobojon,

Ko‘rar tojike yo‘q, bo‘lur toza qon.

Ochilgach kelib ertasi hujrasi,

Qilur jang-u janjol har ertasi:

— «Ko'chatakka yuk deb, malay saqlasam,

0 'ziga degay, ishlaturlar akam».

0 'risga ijora qo'yib zovutin,

Borur erdi ishlik bo'lib, chiqti kun.

Chiqib qochdi bir-bir hama mardikor,

Kupes qoldi bu sirga hayron-u zor.

Topib mardikorini — «Seychas yuring,

Pojalista, — der edi, — emdi turing».

Dedi: — «Har kun bersang o'n so'm ham,

Borilmaydi, qo'y zovutini, xo'jam».

Dubora yana bordi bir ishga shul,

So'kib: «Net, — dedi, — kelma durrak, poshyol!»

Content. If he goes to the parties, he will not go to his palace (factory) because , oh dear ones , you are from there alive you will not go out.

Xo'qand ichra essizgina havlilar,

Kelib ikki ming aqchaga sotdilar.

Olur erdi uch-to'rt mingga, qarang,

Netar bo'lsa qarziga o'lguncha tang?

0 'zi oqshom havlisida, har kimi

Ko'rar keldi eshon, qochar odami.

Agar borsalar qaysi hammomga,

Chiqar xodimiylar qochib tomga.

Sabab so'rdi hammomchi qochqonidin,

DediJarki: «Biz kechtuk ehsonidin...»

Berib arza ma'murga: «Ey hokimim,

— Dedi, — bor to'qqiz yuz oltmish so'mim».

Olib buyruq otig'a Xayrullaxon,

Shariatga qamtu o'turgan zamon,

Kelib qoldi o'ziga nogah qasam,

Sariq bo'ldi yolg'onlig'i muttaham.

Qizini olib go'rkavi sho'rlik,

Turushlik tushib, boimadi jo'rlik...

Dedi oh urib: «Bo'lsa er holi bu»,

Fig'onidin el ichra tushdi g'ulu.

— «Darig'oki, baxtim qaro bo'masa,

Senga tushmas erdim, xudo urmasa».

O'sha davr mahalliy amaldorlarining hattoki oilasi ham peshonasi sho'ri ekanligi haqida nolishini ajib uslubda shoir ifodalab bergan.

Chiqib ichlarida nihon qotishib,

Bazo'r qo'ydi hamsoyalar bosishib.

Vale rastada savlatin ko'rsangiz

Kim, arziydi shayxi zamon bilsangiz.

Ot ustida mardum qilurlar gumon,

Mudarrislari «Beg»ni, deb Tosh eshon.

Amoma boshida, safid jomalar,

Xayol aylagaysizki allomalar.

Qilib muxtasar, so'zni qildim tamom,

Malolovar o'lg'ay cho'zilgan kalom.

VOQEAI VIKTOR

Eshit, turfa so'zlar hikoyat qilay,

Hikoyat agarchi shikoyat qilay.

Janobi o'shal Hodi Xo'ja eshon,

Olur o'zlarin ag'niyai zamon.

Xayolida Xo'qonda diydur: «qani,

0 'zumdan bo'lak xo'ja sayyid, g'ani?»

Berib oqcha Viktorga o'n yetti ming,

Oxu qon bilan ichlaridan yiring.

Qilib maxfi eldin pulin qistag'ay:

— Sango manda jon oshnosi, — degay.

Chunonchi bu yil Andijon odami

Hayon ayladi sandin o'n ming kami.

Olib baski yetti yarim paxtani,

0 'n ikki yarimg'a itardi sani.

Ba va'da ipak olibon sanga man,

Bahosida bergan edim tan ba tan.

Bo'naklami bir so'mig'a o'n baqar

Berilganda ham shulki haqqing ketar.

Kelib tushtilar boylari Andijon,

Afandimni havlisida mehmon.

Muqarrarki, hojim sanga uchragay,

Alar oqchasi vajhidin so'zlagay.

Kelib bo'sh afandig'a sen zinhor,

Butun bermag'il pullarin zinhor.

Berib ko'nduray bir so'mig'a yarim,

Charokim o'zimni tug'ushkonlarim.

Biri xolabachcham, birisi akam,

Kichigi ukam, mo'ysafidi dadam.

Xatim ko'zga surtib qilishgay tumor,

Qabul aylagay manda deb ixtiyor.

Degaylar: ishim bor, ketay, bormu may?

Yomon diqqat o'ldim bukun oz ichay.

Ko'tarilsa shoyad ko'ngildin g'ubor,

Vale kimsag'a qilmag'il oshkor.

Birov ichkanim bilsa yaxshi emas,

Icharmanda bo'lsang kishiga demas.

Ko'ngullar tilab sanga derman sirim,
Degaylar meni barcha mardum: pirim.
Shariatda mayki, bilurman, harom,
Kishi bilmagay deb, budur iltijom.
Qilib ichkilik du-badu yoshirin,
Ketar chog'da havlisig'a kechqurun.
Degaylar Karim oxunum mehmon,
Borur bu kecha odaming bir zamon.
Samovar qo'ysun, deb olib ketib,
Eshik, teshik-u darchani berkitib...
Bir oqshom edi: «bor!» dedi, bormadi,
Beri qildi Oxun boshin yormadi.
To'lib o'pkasi yigiabon zor-zor,
Dedi: «Muncha oxir deding, — bor-bor.
Eshikingda qo'ysang agar ot boqay,
O'lumga buyursang boshim-la chopay.
Borib qay kecha bo'ldi korim tamom,
Tomog'imdan o'tmas hanuz ham taom...
Javobimni berg'il, agar bor desang,
Yuray yoki qo'y bormag'il, bor desang».
Eshitkach Oxun ushbu hangomani,
Olib boshga qotti kulib jomani.
O'tib buyla pinhon qiziq mojaro,
Uruslarga bo'ldi magar bir balo:
Bu ham sindi nogoh Laxtin sabil,
Berishtimu bilmamki bir-birg'a til.
Yig'ildi tamomi puli borlar,
Qilib jonlarig'a bu g'am korlar.

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

Demang ushbu so‘zlami siz o‘truk,
O‘tuz ikki oyg‘a olishti suruk.
Xabar do‘g‘ma berdi puldor kelib,
Olur eski veksilni yangi qilib.
Bo‘shon bist hazor oqchag‘a begumon,
O‘n ikkiga veksilni yangilogan;
Sakiz mingig‘a o‘zi maxfi borib,
Bo‘nak yangilab keldi charchab-horib.
Bu ishga jamii tijoratchilar,
Dedilarki, devona — Majnun magar.
Bu asnoda topdi Musajon shikast,
Qilib gardi nakbat yuzig‘a nishast.
Puli bor edi ming so‘m munda ham,
Urusdin yomon muncha chekdi alam.
O‘shal oqshomi uyqusi kelmadi,
Nihon dard-u so‘zi kishi bilmadi.
Dedi uchrab o‘tkanda Mavlon aka:
«Siza iltimosim bu kim: jon aka,
Olib bersangiz oqchami olti ming,
Boring besh yuzini o‘zingiz oling!»
Dedi boyki: «Andin pul olmoq qiyin,
Busotida anqo erur bir tiyin.
Agar yetsa edi unarga ko‘zim,
Olur edim awal pulimni o‘zim».
Yo‘liqti bu o‘tib, kelib Rudnik,
Debon: «Nu, davay idras» olib ilik.
Musajonga «Aqchang, — dedi, — qancha bor?»
Dedi: «Bir ming uch yuz va olti hazor».

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

Bu soʻz ham, deyin, qolmagʻay to nihon,
Kelib Qosimi suyidin Andijon.
Dedikim: «Qani uch mingimni bering,
Va garna shariat desangiz yuring!»
Iki mingchani oldi, bir mingini,
Tushib oʻrtasigʻa ogʻo-yu ini;
Otang yaxshi deb yelkasiga qoqib,
Xalos ettilar otka zoʻrlab toqib.
Bu ham borki, oʻgii edi chitfurush,
Doʻkonini berkitdi, deb, «qildi kush».
Xoʻqand oldurub keldikim mol olib,
Beray yigʻlamay borib, oʻltur solib;
Kishi bermadi vaʼdaga molini,
Kafil nusrat oldi juhud sholini.
Qilib mehmon non-u choyi bilan,
Joʻnatti yahudini boyi bilan.
Oʻtib soʻmi bir ming, yoqib jonni ham,
Ololmay baholab, olindi gilam.
Okosini oʻgʻlin yana dam-badam,
Yubormoqchi Maskovga — yoʻq bir diram...
Putin olti tiyindan qaror ayladi,
Boʻlush oqchasini shumor ayladi.
Giloba berib uzdi qiymat baho,
Olib surdilar koʻzga aylab duo.
Kelib kimnikim oqchasi bor edi,
Unish bir soʻm oʻlguncha dushvor edi.
Agarchand narxi ziyod oʻIsa ham,
Gʻanimat koʻrib oldilar besh-u kam.

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

Agar qistasa qarzlari aqcha yo‘q,
Va lekin bu yanglig‘ toroqo-turuq;
Sonur o‘zlarin Xo‘ja Ahrori vaqt,
Piyoda jilovida iqbol-u baxt...
Agar xayrdin so‘zlasa har kishi,
Urarkim, sinar o‘ttuz ikki tishi.
Gado qo‘lida ko‘rsa nogoh non,
Degay: — «Bergan odam emas musulmon!»
Qilay man ham emdi so‘zimni tarnom,
Malolovar olg‘ay cho‘zilgan kalom.

References:

1. Arboblar.uz
2. Arxiv uz. “The social situations in the period of Mukimi lived”